

Középpontban a követelmény

A természettudományok oktatásának jövője

A tudományegyetemek természettudományi karai az elmúlt három és fél évtizedben eredményesen teljesítették feladataikat, színvonalasan oktatták és művelték a természettudományos diszciplínákat. Folyamatosan látják el a magyar középfokú oktatást jól képzett szaktanárokkal, valamint a nem tanári szakosok (vegyész, matematikus, fizikus, biológus, geológus stb.) a hazai alap- és első-sorban régiótermelésben alkalmazott szakemberszükségletét biztosítja. Most mérföldkőhöz érkezett a természettudományos oktatás is: a József Attila Tudományegyetem Természettudományi Karán is elkészítették a 2000-ig szóló komplex fejlesztési programot. Dr. Bartók Mihály egyetemi tanártól, a kar dékánjától először a középtávú fejlesztésekről érdeklődtem.

— Az elkövetkezendő öt év — amelyre több-kevesebb realitással terv készíthető — véleményem szerint mérsékelt ütemű, és gondoktól egyáltalán nem mentes társadalmi fejlődés időszak lesz. Az ország gazdasági helyzete jelentős extenzív fejlesztést tesz lehetővé, döntő mértékben az intenzív módszerek hatékonyabb kihasználására szorítkozunk. Ugyanakkor több téren elengedhetetlen a növekvő felső támogatás és a külső segítség, mert ezek nélkül alapfunkcióinkat sem tudjuk ellátni. Elengedhetetlennek tartom az értelmiségi munka társadalmi rangjának emelését, mert a mai értékzavarok egyaránt veszélyeztetik hallgatói utánpótlásunkat, kontrasztelekcióit idéznek elő oktatói állományunkban, számottevően hátráltatják az itt levő tanulmányi, oktatási, nevelési, tudományos és közéleti tevékenységet, rontják az egyetemi munka hangulatát — valamennyiünk közérzetét. Jól tudjuk, s le is kell szögeznünk, hogy a jó irányú változásokhoz magunknak, az egyetemen belül is, hozzá kell járulni. Tenni valóink sorában tehát legelső a színvonalas jó munkavégzés.

— Egy ilyen, öt évre szóló program megtervezésekor milyen prognosztikákból tudnak kiindulni?

— A középfokú oktatás közismereti szakos tanárszükséglete 1990-ig a tervek szerint 6400, ennek a jelenlegi helyzet szerint mintegy kétharmadát lehet a meglévő kapacitás segítségével kibocsátani. Azt is tudjuk, hogy a középfokú iskolák tanulólétszámának 1992—93-ban való tetőzése után, az ezredfordulójig, mintegy 30 százalékos csökkenése várható, melynek következménye, hogy a jelenlegi intézményhálózattal kell számolnunk. A nem tanári szakokon a népgazdasági igényeknek megfelelő növelés kívánatos. Itt feltétlenül számításba kell vennünk, hogy a tudományegyetemen képzett szakemberek első generációja ebben az időszakban éri el a nyugdíjkorhatárt. A népgazdaság a középtávú tervben a tanárképzés volumenének növelését várja, mégpedig úgy, hogy a legnagyobb beiskolázási létszám az 1987—88-as tanévben legyen. Kiemelt feladatunk a továbbképzés és postgraduális képzés elindítása mind a tanári, mind a nem tanári szakokon. Az is bizonyos, hogy ebben az időszakban fenn kell tartani a levelezőképzés jelenlegi formáit, el kell indítani a kombinált nappali-levelező képzést, és fokoznunk kell az együttműködést egyetemünk bölcsészettudományi karával, a SZOTE-val, valamint a többi szegedi felsőoktatási intézménnyel.

— A képzés korszerűsítésének milyen konkrét változásait, tendenciáit tervezik?

— A korszerűsítési munkákat (hálótervek, tantervi programok, tematikák) úgy kell ütemoznünk, hogy az 1987/88-ban induló első évfolyamok már eszerint kezdhesék meg tanulmányaikat. Kiemeltek néhány szempontot. A szorgalmi időszak tanéves viszonylatban 32 hét, a vizsgaidőszak tíz hét, két hét marad az esetleges külön engedélyes vizsgák letételére. A nyolchetes nyá-

ri szünetre esik a maximum négyhetes szakmai, illetve terepgyakorlat. Meg kell keresni azokat a tárgyakat, amelyeknél a hallgató önállóan készül fel a vizsgára; honosítandó az úgynevezett konzultációs óratisz; korszerűsíteni kell a számonkérés formáit; ki kell jelölnünk azokat a vizsgákat, amelyek függetleníthetők a félévektől; tervezzük, hogy az átlag heti óraszám ne haladja meg a 30 órát; az oktatási formákat jobban kell taglalni előadásban, gyakorlatban, szemináriumon, konzultációkon; törekedni igyekszünk, hogy a kötelező és szabadon választható tárgyak aránya az utóbbiak javára változzék.

— Elképzelések között szerepel-e a képzés bővítése, új szakok vagy szakpárok indítása?

— A hagyományos tanári szakjaink mellett új tanári szakpárok bevezetését tervezzük. Ilyen a matematika—angol, a matematika—orosz (közösen a bölcsészettudományi karral) és matematika—kémia. Bármelyik matematika tanári szakhoz felvehető a számítástechnika, bármelyik tanári szakhoz harmadévtől külön engedély alapján a filozófia, földrajz tanári szakhoz külön engedéllyel a földtan. A hagyományos, nem tanári szakjainkat — programozó-programtervező matematikus, fizikus, vegyész, biológus — ezután is indítjuk, egyes szakokon belül az ágazati képzésen — gyógyszervegyész, klinikai vegyész, biokémikus vegyész, molekuláris-biológus-biotechnológus klinikai biológus, ökológus — túlmenően számos szakirányú ismeretszerzésre is lehetőséget teremtünk. Eddigi hagyományos matematika szakunkat átalakítjuk azáltal, hogy kiváló képességű tanár, illetve nem tanár hallgatóinkat a kutató matematikus pályára készítjük elő. Új, nem tanári szakként szeretnénk indítani a programozó—közgazdász—matematikus szakot. Minden, nem tanári szakon lehetőséget adunk a szakfordítói képzés megszerzésére. Kivételes esetekben engedélyt kaphatnak a hallgatók a TTK-n belüli tanári és nem tanári együttes oklevél megszerzésére; a BTK és TTK közös képzésben földrajz—idegennyelv, illetve biológia—idegennyelv tanári oklevél elnyerésére; a TTK és JGYTF közös oktatásban olyan oklevél megszerzésére, amely egyik szakkból általános iskolai tanári képesítést, a másikkól középiskolai ad. Bővítjük a képzést levelező tagozaton is.

— Fontosnak ítélte a megszerzett ismeretek bővítését, megújítását. Milyen elképzelések szerepelnek terveikben a postgraduális képzést illetően?

— Az egyetemen belül szeretnénk létrehozni az alapképzésre épülő postgraduális képzés szervezett formáját, mely egy-egy tudományterületen speciális ismereteket nyújt, végcélja az egyetemi doktori fokozat elnyerése. Ezt a fajta továbbképzést ösztöndíjalapon igyekszünk létrehozni. Két részből állna. Az elméleti ismereteket több jelölt esetén kurzusrendszerben és szemináriumszerűen, kevés jelentkező esetén egyéni konzultációs formában képzeljük el. A gyakorlati munka tanszéki kutatócsoportokban folyik majd, s

egyéni feladatok megoldásában realizálódik.

— Az egyetemnek nemcsak oktatási, de nevelési feladatai is vannak. Változik-e az eddigi gyakorlat, lesznek-e új területei, eddig kihasználatlan lehetőségei?

— Kívánatos az egyes szakok évfolyamaira épülő évfolyamfelelősi rendszer fenntartása. Ez összekötő kapocs, hiszen a nevelő ráhatások közvetítője, összehangolója s egyben a hallgatói érdekképviselet áttétele. A jövőben nagyobb mértékben kell alapoznunk a kollégiumokban folyó nevelőmunkára, támaszkodnunk az ifjúsági mozgalom nevelési funkcióira. Alapvető kiindulópontunk, hogy a nevelőmunka szilárd bázisa a magas szakmai műveltség és igényesség kialakítása. Ebben a vonatkozásban rendkívül fontos az oktatók személyes példamutatása, a speciálkollégiumi rendszer választékának bővítése, a hallgatók részvétele a tanszéki szemináriumokon, illetve a diákköri tevékenység. Nem téveszthetjük szem elől az általános műveltség, a kulturáltság emelését sem. A TTK-n a közművelődési feladatokra való felkészítések során lényeges a TIT-tevékenység megismertetése a hallgatókkal. Szeretnénk megteremteni a közéletiség és demokratizmus valódi fórumait, alkotó tevékenységre, tisztességes munkára, helyes értékrendre nevelni az egyetemistákat.

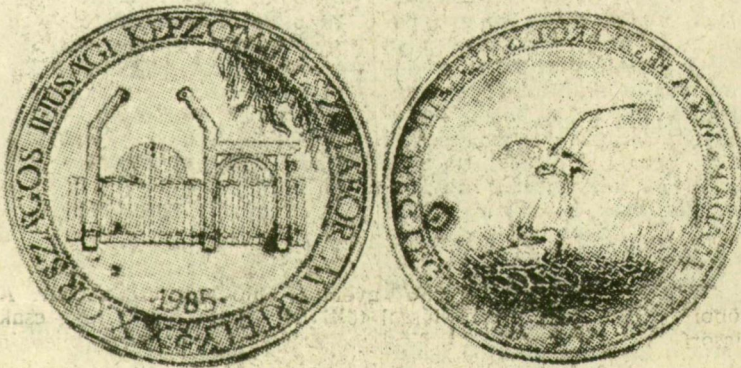
— Az egyetem funkciói közül nem szüntetnek még a tudományos kutatásról.

— Minden igyekezettel azon vagyunk, hogy az érvényben levő állásfoglalásokkal összhangban, a Magyar Tudományos Akadémiával és más, kutatást szervező intézményekkel együttműködve elérjük, hogy az egyetemek meghatározó szerepet kapjanak az alap kutatásban. Mivel pénzügyi téren nem várható jelentős változás, így elsődleges feladatunknak kell tekinteni az országos programokhoz való csatlakozást, a különféle pályázatokon való részvételt, és a külső kutatási kapcsolatok gazdagítását. Gondoskodni szeretnénk a nemzetközi szinten is művelt témák támogatásáról, esetenként új, korszerű, hiányterületek számító kutatások indításáról. Kezdeményeztük a regionális műszerpark létrehozását, amely biztosítaná a nagyműszeres vizsgálati eljárások eddiginél szélesebb körét.

— Eddig az elkövetkezendő öt esztendő programjáról beszélünk. A középtávú tervek megvalósulása teremthet alapot a következő elképzelések megfogalmazására. Bizonyára tendenciájában elkészült a kétezerig szóló hosszú távú program is.

— A hosszabb távú fejlesztési program részletesebb kidolgozásához két alapvető feltétel szükséges: legyenek olyan, legalább öt éves felsőoktatási kísérletek, melyeknek tapasztalataiból döntés születik; lényegesen javuljanak az anyagi feltételek, amelyekből a fenti kísérletek finanszírozhatók, a leszárt tapasztalatokból kialakított modellek hosszabb távon működtethetők. Alapvetően tekintjük a hallgatói önállóság további növelését például, hogy szabadon válasszák meg, milyen szakpáron, szakon kívánják órákat venni, és hogy az oklevél a vállalt és teljesített követelményeket mennyiségileg és minőségileg is tükrözze. Ebből talán az is következik, hogy az oktatáscentrikusságról a felsőoktatásban át kell állnunk a követelménycentrikusságra. Fel kell készülnünk arra is, hogy a továbbképzés és postgraduális képzés az egyetem alapfunkciójává válik, és egy új oktatási formát is ennek megfelelően ki kell alakítanunk.

T. L.

Lódi Ferenc

Hazatérés

Csak megsimogatsz csók nélkül. Szeretsz vagy nem? De szólj végül! A szívem, mint a jégkereg, ülnek benne féltések.

Féltelek, hogyha nem leszek, magamtól fel is mentelek. Már nem mondhatom, kivárom kezed alatt lesz hiányom.

A könyvek között jár kezem, legyen még ott a nyár velem, tavaszok, ősök, jó telek, s hallod, majd mondok, jó veled.

Csak ne beszéljünk semmit el, az árnyak ellen tenni kell. Jönnék már lépteim nyomán, s nincs köztiük egy sem cimborám.

Nem e világból jönnek ők, ezek a fránya törtétek, csak megjegyeztek egyszer rég, Máriát akkor szentelték,

Mikor is volt ez, hányban is? Engem a földi pálya visz. Gyere közel, a rügy fakad, tavasz van, fényes pillanat.

A tenyeremben csillag ég s a mennybolt attól tiszta még. Ezer mesébe szólok én, s illanj el, mint a szőke fény.

En megtalállak máshol is, Charon vár ott és átkoz is, de nem fog rajtam átírta már, hazaér, akit mátká vár.

Fényes, nagy ünnep lesz a nap. Zeneszó nem kell, sem szavak. Csak állunk szótlán, boldogan. Hogy történt? Nem tudom, hogyan.

Csak megjöttem, mint messiás vándor, aki szívére egyszer ráforr, és úgy jöttem meg, el se mentem, elégtém benned, szerelmemben.

